

Bachelorgradsoppgave

Gården som pedagogisk ressurs **The farm as an educational resource**

- **Hvilket utbytte kan barn ha av en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs?**
- **What benefits do children gain in a kindergarten where a working farm is used as an educational resource?**

Skrevet av Lisbeth E. Røstad

FLU360

Bachelorgradsoppgave i Førskolelærerutdanningen

Avdeling for Lærerfag
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

Hela kroppen behövs

Ögon kan se och öron kan höra,

Men händer vet bäst hur det känns att göra.

Huden vet bäst när någon är nära.

Hela kroppen behövs för att lära.

Hjärnan kan tänka och kanske förstå,

men benen vet bäst hur det är att gå.

Ryggen vet bäst hur det känns att bära.

Hela kroppen behövs för att lära.

Om vi skall lära oss nå't om vår jord,

så räcker det inte med bara ord;

Vi måste komma den nära.

Hela kroppen behövs för att lära.

Av: Okänd författare

Forord

Det har vært en spennende og lærerik periode, hvor jeg har hatt mulighet til å fordype meg i et tema jeg synes er interessant og svært nyttig at jeg som pedagogisk leder har kunnskaper om. Den har resultert i en erkjennelse om at det ligger store muligheter for utvikling og læring i feltet naturfag og gård. Jeg håper denne oppgaven kan være et bidrag i forståelsen for barns opplevelse og utbytte av dette. Som snart utdannet førskolelærer er jeg veldig opptatt av at vi i barnehagen skal legge et trygt og godt grunnlag for videre utvikling og læring. I denne oppgaven fokuserer jeg på utbyttet barna kan ha i en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs.

Med dette vil jeg takke mine informanter som stilte opp og viste engasjement i intervjuene. Dere har gitt meg inspirasjon og motivasjon i arbeidet med bacheloroppgaven. Jeg vil også takke min veileder Anne-Sigrun, for gode innspill og konstruktive tilbakemeldinger. Du har vært positiv og engasjert gjennom hele prosessen, noe som har vært til stor hjelp.

Jeg vil også takke familie og venner for god støtte gjennom skriveprosessen. Jeg vil rette en spesiell takk til min gode venninne Rebecca for god støtte og motivasjon gjennom hele prosessen.

Til slutt vil jeg benytte muligheten til å rette en stor takk til mine lærere og medstudenter for tre flotte og lærerike år. Dere alle er gull verdt!

Levanger, mai 2015

Lisbeth Einarsen Røstad

Sammendrag

I de siste årene har det blitt et større fokus på å ta i bruk andre læringsarenaer, både i barnehage og skole. I løpet av de siste tiårene har det kommet flere gårdsbarnehager. Dette er et tema jeg har hatt stort ønske om å fordype meg i og lære mer om. Med dette som grunnlag har jeg valgt å undersøke hvilket utbytte barn kan ha av en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs (GSPR).

Formålet med oppgaven er derfor å få innsikt og kunnskap om hvilket utbytte barna faktisk kan ha i en slik barnehagehverdag. For å belyse dette har jeg benyttet meg av kvalitativ forskningsmetode i form av intervju. Intervjuobjektene var strategisk utvalgt for å finne best mulig svar på problemstillingen. Jeg har derfor intervjuet en pedagogisk leder fra en gårdsbarnehage og gårdriver med «inn på tunet»(IPT) - tilbud for barn og unge.

Funnene i undersøkelse viser at barn har flere positive utbytter av en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs. Resultatene viser at barna har i en viss grad et naturfaglig utbytte og en rekke andre utbytter. Resultatene har jeg drøftet i lys av teori og til slutt har jeg kommet frem til en konklusjon på problemstillingen.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1 Problemstilling.....	1
1.2 Avgrensning.....	2
1.3 Oppgavens oppbygning.....	2
2. Gården som læringsarena i barnehagen, teoretisk tilnærming.....	3
2.1 Hva er læring?.....	3
2.2 Erfaringsbasert læring.....	4
2.3 Drivkraften for læring: Motivasjon og mestring.....	4
2.3.1 Motivasjon.....	5
2.3.2 Mestring.....	5
2.4 Dyr i barnehagen.....	6
2.5 Sosial læring og utvikling.....	6
2.6 Økologisk kompetanse.....	8
3. Metodisk tilnærming.....	9
3.1 Utvalg.....	10
3.2 Etske hensyn.....	10
3.3 Analyse og tolkning.....	10
3.4 Validitet og kritikk av metode.....	10
4. Resultater.....	11
4.1 Kunnskap – fagområdet natur, miljø og teknikk (A).....	11
4.1.1 Fra jord til bord.....	11
4.1.2 Miljøbevisste barn.....	12
4.2 Erfaringsbasert og praktisk kunnskap (B).....	13
4.3 Sosial utvikling (C).....	14

4.4 Mestring, motivasjon og glede (D).....	14
4.5 Trygghet (E).....	15
5. Drøfting av data.....	16
5.1 Hvilket <i>naturfaglig</i> utbytte har barna?.....	16
5.2 Erfaringsbasert og praktisk kunnskap.....	18
5.3 Hvilke <i>andre</i> utbytter har barna?.....	18
5.3.1 Trygghet og sosial utvikling.....	18
5.3.1 Mestring, motivasjon og glede.....	20
6. Konklusjon.....	22
7. Litteraturliste.....	23
8. Vedlegg.....	26

Antall ord: 9708

INNLEDNING

Denne undersøkelsen tar for seg barns utbytte i en barnehage som bruker *gården som pedagogisk ressurs* (GSPR). Å bruke gården som en *pedagogisk ressurs* kan forstås som at man bruker gården aktivt og bevisst, som en arena for læring og utvikling. En gårdsbarnehage gir muligheter for en variert og annerledes hverdag. De siste årene har det vært stor økning i antall gårdsbarnehager og i 2014 var det 103 gårdsbarnehager i Norge (Utdanningsdirektoratet, 2014, s. 3). Tross det store antallet av gårdsbarnehager, er det allikevel lite forsket på hvilket *utbytte* barna faktisk har av en slik barnehagehverdag. Derfor er det av interesse å belyse hvilke utbytter barn kan ha i en barnehage hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs. I denne undersøkelsen tar jeg utgangspunkt i informantenes erfaringer i forhold til barns utbytte.

Tidligere vokste mange barn opp på bygda og på gårdsbruk der de naturlig kom i kontakt med natur, husdyr og aktiviteter i et bygdemiljø. Mange foreldre blitt oppmerksomme på at dette er verdier som har betydd mye for dem i oppveksten, og som deres egne barn må få ta del i. Etter at den første naturbarnehagen ble etablert i Norge i 1986, har antallet natur-, friluft-, og gårdsbarnehager økt (Lie, S., Vedum, T.V. & Dullerud, O., 2011). I de siste årene har det derfor blitt etablert en rekke gårdsbarnehager som søker å ivareta disse verdiene (Vedum, Dullerud og Ødegaard, s. 5 *forord*).

Tross den store økningen av gårdsbarnehager, er det allikevel skrevet lite om denne barnehageformen. Derfor er det viktig at gården trekkes frem i lyset og at vi får større kunnskap om hvordan man kan bruke gården som pedagogisk ressurs og hvilket utbytte barna faktisk kan ha av dette.

1.1 Problemstilling

Jeg har valgt å fokusere på hvilket utbytte de pedagogiske lederne har erfart at barna får av en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs. Med utgangspunkt i dette har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Hvilket utbytte kan barn ha av en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs?

1.2 Avgrensning

For å avgrense undersøkelsen har jeg følgende to spørsmål som jeg ønsker å besvare, som jeg vil analysere og drøfte i drøftingskapitlet:

- 1) Hva erfarer informantene om barns utbytte i fagområdet *natur, miljø og teknikk*?
- 2) Hva sier informantene om *andre typer* utbytte, som barna har?

For å avgrense spørsmålet: «Hva erfarer informantene om barns utbytte i fagområdet natur, miljø og teknikk?» tar jeg utgangspunkt i tre læringsmål som kommer frem i rammeplanen:

- Blir kjent med og får forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær.
- Får erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon.
- Barna skal få en begynnende forståelse av betydningen av en bærekraftig utvikling. Her inngår kjærlighet til naturen, forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesker og naturen.

For å få et bilde av barnas utbytter tar jeg utgangspunkt i to områder: føring og stell av dyr og «fra jord til bord».

1.3 Oppgavens oppbygning

Jeg har forsøkt å finne svar på hvilket utbytte barn har av en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs. I den teoretiske tilnærmingen har jeg sett nærmere på gården som pedagogisk ressurs, samt på læringsbegrepet, drivkraften bak læring, sosial kompetanse og økologisk kompetanse.

For å finne svar på undersøkelsen har jeg hatt intervju i en gårdsbarnehage og en «inn på tunet» - gård. I metodekapitlet har jeg beskrevet hvilken metode jeg har valgt og hvorfor. Resultatene jeg fikk ut av intervjuene har jeg gjort rede for i et eget kapittel. Til slutt har jeg analysert og drøftet resultatet fra undersøkelsen i lys av teori og kommet med en konklusjon på problemstillingen.

2. Gården som læringsarena i barnehagen - Teoretisk tilnærming

I de siste årene har interessen for pedagogikken som handler om undervisning utenfor «de fire vegger» stadig økt, spesielt i barnehagen og de første årene i grunnskolen (Sczcepanski, 2013). I de siste årene har antall gårdsbarnehager økt betraktelig og pr. 2014 var det 103 gårdsbarnehager i Norge (Utdanningsdirektoratet, 2014, s. 3).

Den dag i dag vokser de fleste barn opp i sentrale og bynære strøk med liten eller ingen tilknytning til natur- og gårdsmiljøer. Derfor har mange barn mistet den direkte og naturlige kontakten med det som vokser og gror – det levende (Jolly, udatert). Det som gjerne kjennetegner en gårdsbarnehage er at den i tillegg til å være opptatt av natur, har aktiviteter knyttet opp mot husdyr og matproduksjon (Lie, S., Vedum, T.V. & Dullerud, O., 2011). En gårdsbarnehage gir derfor store muligheter til å komme nærmere det naturlige.

Innenfor barnehageforskning er det gjort lite undersøkelser på hvilket utbytte barna har gjennom GSPR. Det er derimot gjort en del forskning innenfor andre pedagogiske opplegg med GSPR, blant annet «levende skole», «levende læring i bynært landbruk», «Inn på tunet», «utendørspedagogikk» og «grønn omsorg». Det er gjennom forskning vist at en levende gård gir store læringsmuligheter for barn (Vedum, Dullerud & Ødegaard, 2005, s. 87). I flere undersøkelser kommer det frem at barn og unge har et positivt utbytte av et tilbud innenfor GSPR. Med utbytte menes verdifull erfaring eller kunnskap som en har tilegnet seg.

I gårdsbarnehagen får barna være med på å følge bondens hverdag og delta i det arbeidet som kreves for å drive en gård. Gårdsbarnehager vektlegger spesielt to områder - føring og stell av dyr og «fra jord til bord». I prosjektet «Levende Skule» (1996-2000) har det pågått et arbeid for å gi barn innsikt i matens vei fra «jord til bord» gjennom aktiv deltakelse. Dette prosjektet har erfart at praktisk arbeid med omsorg for vekster har en positiv effekt. Undersøkelsen viser at barna får økt læringslyst og fremmer positiv holdning til seg selv og nærmiljøet.

Resultatene viser at det sosiale miljøet ble bedre, inklusiv relasjonene mellom barn og voksen.

2.1 Hva er læring?

Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer på alle områder i livet, både i formelle og uformelle lærings situasjoner (Kunnskaps- departementet, 2011, s. 33). Læring er en sammensatt og mangfoldig prosess. Det er mange ulike oppfatninger av hva begrepet

innebærer. Det er også ulike meninger om hva som kjennetegner læring, hvordan læring skjer, hvor læringen finner sted og anvendelsesområdet til læringen (Illeris, 2000, Bråten, 2002). Læring foregår i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet, og er nært sammenvevd med lek, omsorg og danning (Kunnskapsdepartementet, s. 32). Dette kan relateres til Vygotsky's sosiokulturelle læringssyn. Denne teorien bygger på en antakelse om at læring skjer gjennom språk og deltakelse i sosial praksis (Imsen 2005:265, Lyngsnes og Rismark 2007:61). Språket blir vektlagt som en viktig faktor i sosiokulturell læringsteori. Læringen skjer i samspill med andre, og barnets kunnskaper, ideer, holdninger og verdier utvikler seg i interaksjon med andre (Imsen, 2005:265, Lyngsnes og Rismark 2007:61).

2.2 Erfaringsbasert læring

”Et gram erfaring er bedre enn et tonn teori” Dewey 1916

I rammeplanen (s. 41) står det at barn lærer om verdenen gjennom kroppslig aktivitet. Ved sanseinntrykk og bevegelse skaffer barn seg erfaringer, ferdigheter og kunnskaper på mange områder. Det er en allmenn oppfatning at det eksisterer en tett sammenheng mellom læring, kropp og sanser (Jordet 2010, Jolly 2009). Læring er en prosess som er knyttet til hele kroppen og rike erfaringer. Barn lærer med øynene og ørene, med hender og føtter og med hodet og hjertet (Falk & Dierking, 2000). En sentral pedagog som satte fokus på erfaringsbasert læring var John Dewey. «Learning by doing» er nok det uttrykket vi forbinder mest med Dewey (Dewey, gjengitt etter Vaage, 2001 s. 130). Dewey's teori vektlegger erfaring mer enn teori. Han mente at den eneste sikre måten å vinne kunnskap på er gjennom eksperimentering. Med andre ord mente han at kunnskap var alltid et resultat av handling. På lik linje vektlegger også Rousseau at læring skjer gjennom barnets egne erfaringer og ikke gjennom bøker. Han mener at barna bruker sansene og på denne måten erfarer omverdenen. En undrende holdning og læring gjennom erfaring er sentralt i gårdsbarnehagen. Her får barna bruke sansene og kroppen gjennom meningsfulle aktiviteter.

2.3 Drivkraften bak læring: Motivasjon og mestring

2.3.1 Motivasjon

Ordet motivasjon kommer fra det latinske ordet «movere», som betyr bevegelse. Gotvassli definerer motivasjon som drivkraften bak en viljebestemt handling (Gotvassli 2013:151).

Kaufmann og Kaufmann (2009) definerer motivasjon som: «... *de biologiske, psykologiske og*

sosiale faktorene som aktiverer, gir retningslinjer til og opprettholder atferd i ulike grader av intensitet for å oppnå et mål» (Kaufmann og Kaufmann 2009, s.93). Både Gotvassli, Kaufmann og Kaufmann mener at motivasjon er en kraft som driver oss til å gjøre det vi gjør. Sistnevnte gjør det mer tydelig i definisjonen hvilke faktorer som påvirker handlingene.

Motivasjon er en nødvendig forutsetning for læring (Wormnes & Manger, 2005, s. 26). Vi opererer med et teoretisk skille mellom *indre* og *ytre* motivasjon. Indre motivasjon er motivasjon som kommer av at vi fascineres av noe (Wormnes & Manger, 2005, s. 26). Mennesker som er indre motiverte, arbeider ganske enkelt med oppgaver fordi de liker det (Pintrich & Schunk, 2002). Vi kan også bli motivert fra ytre forhold. Ytre motivasjon handler om at vi gjør noe for å oppnå noe annet, som for eksempel belønning. Alle barn trenger motivasjon for å kunne lære. Alle trenger ytre tegn på at de blir satt pris på. Det «å bli sett» er en viktig motivasjonskilde. Å få bekreftelse på at en gjør noe bra og riktig, kan gjøre underverker (Wormnes & Manger, 2005, s. 28). Den mest effektive læringen skjer når aktiviteten og læringen oppleves lystbetont. Når indre motivasjon og glede kombineres kan det gi en opplevelse av flyt. Csíkszentmihályi er kjent for begrepet «flow», som er en personlig prosess. Dette er en altopplukende motivasjon som gjør aktiviteten som en lek. Man glemmer tid og sted, aktiviteten og læringen blir lystbetont. Å oppleve flyt er et viktig utgangspunkt for læring. Flytsonemodellen (Se vedlegg, fig. 2) er en modell som beskriver denne teorien. Det er en sammenheng mellom utfordringer og ferdigheter. En ideell situasjon er når utfordringene barna får er tilrettelagt etter ferdigheter og kompetanse. Først da kan barna oppleve «flyt» som er en viktig faktor for at barnet skal kunne lære, og utvikle seg.

2.3.2 Mestring

Det er et genuint menneskelig behov å ville mestre (Wormnes & Manger, 2005, s. 17) og det er derfor viktig at barnehagepersonalet legger til rette for at alle barn kan oppleve mestring i hverdagen. Mange framhever mestring som en nøkkelopplevelse knyttet til alternative læringsarenaer (Berget og Braastad 2008, Nergård og Verstad 2004a). Å mestre vil si å håndtere eller å få til noe. På den andre siden kan mestring forstås som det å takle noe, at man klarer seg gjennom vansker og utholder problemene uten å la det virke negativt på en. Barnets følelse av mestring i hverdagen er en viktig faktor for barnets lærelyst.

2.4 Dyr i barnehagen

Fôring, stell og omgang med husdyr og kjæledyr er noe som kjennetegner en hverdag i gårdsbarnehagen (Vedum et.al, s 28-29). Gjennom slike aktiviteter får barna oppleve å ta ansvar og er med på praktiske gjøremål (Ibid). Barna lærer først og fremst om dyr, men forskning viser også at dyr har en rekke andre positive fysiske og kognitive effekter på oss mennesker (Firbentterapi, *I arbeid med barn og unge*). I dyreassistert terapi (DAT) hvor man bruker dyr under behandling av barn og unge, er det gjort forskning som viser at barn og voksne blant annet utvikler trygghet, sosiale kunnskaper, omsorg, selvtillit og empati gjennom fysisk kontakt med dyr. Det er gjort omfattende studier i barnepsykologi som viser at dyr kan fungere som gode kamerater for barn (Endenburg & Baarda, 1995). Her kommer det også frem at barn ofte viser frem andre sider av seg selv i omgang med dyr enn ovenfor andre barn i ulike situasjoner. Dyr kan ikke prate og har ingen krav eller forventninger til deg (Vedum et. al, s. 94) og på denne måten kan barna få ut vonde ting ved å «prate med» dyrene.

I 1944 skrev James Bossard skrev en artikkel i *Mental Hygiene* hvor han diskuterte den viktige rollen dyr kan ha for den mentale helsen hos mennesker, og da spesielt hos barnas. Han listet opp viktige roller et kjæledyr kan ha: kilde til ubetinget kjærlighet, noen man kan vise sin kjærlighet til, oppleve ansvarsfølelse, fremme sosial atferd og være en god kamerat. Det å være trygg på seg selv og oppleve trygghet i sine omgivelser er viktig for barnets utfoldelse. Trygghet er derfor selve grunnlaget for lek, læring og utvikling (Trygge barn, 2014). Undersøkelser viser at barn som er sammen med dyr får verdifull erfaring med omsorg, og lærer å ta ansvar. Gjennom fôring, stell og omgang med dyr får barna muligheter for nære samtaler i et naturlig og sosialt fellesskap med andre voksne og barn (Vedum et.al, s 28-29).

2.5 Sosial læring og utvikling

I rammeplanen står det at tidlige erfaringer med jevnaldrende har stor betydning for barns samspillsferdigheter og gjør barnehagen til en viktig arena for sosial utvikling, læring og evaluering av vennskap (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 34). For å kunne fungere sosial må barnet lære å forstå og kontrollere egne følelser, i tillegg til å kunne lese andres følelsesuttrykk på en adekvat måte. I følge Frønes (2006) utgjør andre barn en unik sosialiseringarena og er særlig viktig for den kommunikative og sosiale utviklingen. Målet med den sosiale utviklingen er at barnet skal utvikle god sosial kompetanse.

Gabrino (1985, s. 80) definerer sosial kompetanse som: «et sett av ferdigheter, kunnskaper og holdninger som trengs for å mestre ulike sosiale miljøer, som gjør det mulig å etablere og vedlikeholde relasjoner, og som bidrar til å øke trivsel og fremme utvikling» (Ibid). Derfor ser man på sosial kompetanse som en nødvendighet for kunne delta aktivt i sosiale fellesskap.

Sosial kompetanse kan deles inn i fem ulike områder; empati, prososiale handlinger, selvhverdelse, selvkontroll, lek, glede og humor. Empati betyr «medfølelse» (Öhman, 1996, s. 31). Medfølelse vil si at man forstår hvordan den andre føler seg. Empati omfatter også det som forskerne kaller for prososial atferd, som er en positiv, konstruktiv og hjelpende atferd. Selvhverdelse handler om å ta initiativ. Gjennom lek og i felles aktiviteter kan man se om barnet tar dette initiativet. Det handler om at barnet må tørre å hevde seg selv og si sine meninger. Selvhverdelse er viktig for den enkeltes selvforståelse. Det er viktig at de voksne i barnehagen ser alle barna, skaper tillit og trygghet. En relasjon preget av tillit og kjennskap, vil gjøre at barnets selvbilde blir styrket. Gjennom et sterkt selvbilde stimuleres evnen til selvhverdelse. Et barn som opplever at du lytter til det og tar det på alvor, får økt selvforståelse. Dersom barnet i tillegg ser at det det sier, fører til handling, vil effekten styrkes. Når du som voksen sørger for at alle i gruppa oppnår mestring, og at deres selvhverdelse blir hørt og tatt på alvor, styrkes evnen til selvhverdelse. Dette er ekstra viktig for de mer sjenerte og stille barna. For noen barn kan det være ekstra krevende med selvhverdelse i møtet med jevnaldrende. I slike situasjoner er det viktig at de voksne er bevisst på å høre på barnet, følge det opp med spørsmål og kommentarer, og gi det en trygghet på at innspillene er gode og verdifulle. Et barn som har evnen til selvkontroll vil kunne utsette egne behov og ønsker, kunne vente på tur og oppføre seg solidarisk med avgjørelser som er fattet i fellesskap. Barnet kan vise selvkontroll når det deltar i en aktivitet på en hyggelig måte selv om dets ønsker ikke blir innfridd. Sosial kompetanse krever at barn og unge i en konflikt med jevnaldrende eller med voksne makter å vente på tur, og at de kan lytte til det andre har å si. Uten selvkontroll vil barnets egne tanker, følelser og meninger bli det dominerende, og perspektivet og bakgrunnen for konflikten vil ikke bli synliggjort. Med selvkontroll skal barnet også kunne vurdere sin egen atferd i møte med andre barn og voksne.

God sosial kompetanse er en viktig faktor for at barnet skal komme i samspill med andre og få mulighet til å delta i lek. Barn med sosial kompetanse behersker lekens mange lekesignaler, og de forstår og følger leken mange skjulte sider om enighet, gjensidighet og turtaking.

2.5 Økologisk kompetanse

Når barnehagen bruker nærmiljøet til aktivitet legger man til rette for læring med mange muligheter. Gjennom arbeid med natur, miljø og teknikk skal barnehagen bidra til at barna opplever glede ved å ferdes i naturen og får grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen. Barna skal få erfaringer og kunnskaper om dyr og vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 44). Den amerikanske pedagogen David Orr (1992) hevder at det er nødvendig å ta i bruk nærmiljøet i opplæringen, fordi landskapet bidrar til at vi blir den vi blir, og på den måten former identiteten vår. Orr lanserte begrepet «ecologic literacy» (Økologisk kompetanse) på 1990-tallet. Økologisk kompetanse er evnen til å forstå naturprosessene som gjør livet på jorda mulig. Det innebærer videre å forstå prinsippene for organisering av økologiske samfunn. I følge Orr innebærer begrepet økologisk kompetanse tre komponenter:

- ♦ Kunnskaper om naturen, naturprosessene og samspillet i naturen
- ♦ Kunnskaper om mennesker, samfunn og økonomi og vår avhengighet av naturen og naturressursene
- ♦ Kunnskaper om hvordan menneskelige handlinger kan ha positive og negative konsekvenser for mennesker, natur og samfunn.

Økologisk kompetanse utvikles over tid og gjennom bruk av varierte arbeidsmåter og læringsarenaer (Jordet 2010). Økologisk kompetanse knyttes til kunnskap om bærekraftig utvikling. Det har blitt et stort fokus på bærekraftig utvikling og blant annet gjennom prosjektet «den naturlige skolesekken», skal barna lære å bli bevisst bærekraftig utvikling (*Naturesekken 2010*).

Bærekraftig utvikling defineres som «en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov» (FNs verdenskommisjon for miljø og utviklingsrapport, *Vår felles framtid (1987)*). Det handler altså om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, men uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. I en spørreundersøkelse gjort blant femteklassinger er det dokumentert at barndomsminner i naturen er viktige for å utvikle engasjement og positive opplevelser i naturen (Lillebo et. al, 2007). Denne undersøkelsen viser at barn med positive holdninger til naturen har høy kunnskap om naturen. Mer kunnskap om naturen fører til positive holdninger, som igjen resulterer til mer miljøbevisste barn (Frøyland 2010a).

3. Metodisk tilnærming

Vitenskapelig metode er fremgangsmåter eller «teknikker» for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål. Målet er å få fram informasjon om den «sosiale virkeligheten», og kunnskap om hvordan denne informasjonen kan analyseres. Det dreier seg om å samle inn, analysere og tolke data, og dette er en sentral del av empirisk forskning (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2010, s. 299). Det finnes flere former for metode, men i hovedsak kan vi skille mellom to hovedtyper; kvalitativ og kvantitativ metode. Skillet dreier seg om hvordan data registreres og analyseres. Jeg har valgt kvalitativ metode, som er en metode man bruker for å gå mer i dybden (Thagaard, 2013). Kvalitative forskningsmetoder kan brukes til systematisering av og gi innsikt i menneskelige uttrykk, enten språklige ytringer (i skrift eller tale) eller handling (atferd).

Jeg har valgt intervju som metode. Denne metoden er basert på et subjekt-subjekt-forhold mellom forsker og informant. Både forsker og informant påvirker forskningsprosessen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). I kvalitativ forskningsmetode presenteres resultatene i form av tekst. I disse resultatene er man orientert mot subjektive opplevelser som foreller om opplevd erfaring, og man forsøker å forstå mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2012). En annen vesentlig forskjell mellom kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode er at de kvantitative gjerne har en deduktiv tilnærming, mens de kvalitative tilnærmingene er preget av induktiv tilnærming. Jeg har brukt kvalitativt intervju som metode og har derfor hatt en induktiv tilnærming. I et induktivt design kan man si at man trekker slutninger fra det spesielle til det allmenne, fra empiri til teori. Dette vil si at jeg gikk ut i barnehagene med «åpent sinn» og var ute etter å søke ny kunnskap på et område som jeg hadde lite forhåndskunnskap på.

Jeg valgte å sette opp en intervjuguide som inneholdt de emnene som jeg ønsket å ta opp i intervjuet. En intervjuguide kan enten være strukturert eller semistrukturert. Den vanligste formen for intervjuer innenfor kvalitativ metode er semistrukturert eller delvis strukturert (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Jeg valgte å ha en delvis/halvstrukturert intervjuguide. I følge Kvale (1997) vil det være mest relevant å bruke halvstrukturert intervju når fokuset er et bestemt tema. Med en halvstrukturert intervjuguide ønsket jeg å få til et intervju som vil foregå mer som en naturlig samtale med informanten, men som jeg styrer ved hjelp av intervjuguiden. Intervjuene vil jeg ta opp ved bruk av båndopptaker, også for å kunne konsentrere meg om det informanten forteller.

3.1 Utvalg

Med utgangspunkt i tema og problemstilling, så har jeg strategisk valgt å intervju to informanter som har mye erfaring med det å bruke GSPR. Den ene informanten er pedagogisk leder ved gårdsbarnehage og den andre er bonde ved «inn på tuner»-gård. Det å benytte seg av strategiske utvalg, betyr å finne frem til ”informasjonsrike” individer, kasus eller situasjoner i forhold til det som er formålet med undersøkelsen (Vedeler, 2000).

Jeg valgte ut disse informantene strategisk for at jeg skal kunne finne ut mest mulig om temaet. Disse to sitter på en del kompetanse, kunnskap og erfaringer som jeg vil ha tak i. Jeg er ute etter å få kjennskap til hvilket utbytte de erfarer at barna har av en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs.

3.2 Etiske hensyn

I forbindelse med intervjuene har jeg gitt ut et skriv til de aktuelle informantene hvor jeg gjør klart at dette er et anonymt intervju, hvor resultatene vil bli brukt i undersøkelsen, dersom de samtykker til dette. Jeg informerte også på forhånd om at intervjuet ville bli tatt opp på båndopptaker og at dette vil bli slettet så fort jeg er ferdig med oppgaven. I denne oppgaven har jeg også valgt å anonymisere informantene med fiktive navn. Disse vil bli kalt «pedagogisk leder» og «Gårddriver, IPT».

3.3 Analyse og tolkning

For å forenkle analysearbeidet valgte jeg å ta opp intervjuet med en båndopptaker. For å skape orden, få struktur og mening har jeg transkribert intervjuene. Det vil si at jeg har omgjort datamaterialet til tekst. I tillegg har jeg benyttet meg av programmet Nvivo 10, som hjalp i analyseringen og kategoriseringen av datamaterialet.

3.4 Validitet og kritikk av metode

Validitet kan forstås som gyldighet, som går på om vi har dekning for våre fortolkninger av funn og resultater (Postholm & Jacobsen, 2013. s. 126) Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode, i form av intervju, hvor jeg har to informanter. Jeg har forståelse for at metoden jeg har valgt kan være kritikkverdig med tanke på at jeg kun har to informanter. Hadde jeg hatt mer tid og ressurser kunne jeg også ha benyttet meg metoder, i form av spørreskjema og observasjon. Det har også vært interessant å foreta intervjuer av barn, for å få et annet perspektiv på området. Ved å ta i bruk andre forskningsmetoder kan man få et større og bredere spekter av resultater på problemstillingen.

4. Resultat

I resultatkapittelet har jeg valgt å kalle informantene for barnehage 1 og barnehage 2. Jeg har valgt å dele inn resultatene inn i ulike kategorier som vist i figuren nedenfor.

Fig 1: Oversikt over *utbyttene* som kan identifiseres i datamaterialet.

I kategori A-B beskrives de utbyttene barna har i forhold til fagområdet natur, miljø og teknikk. Jeg har kommet frem til tre utbytter under natur, miljø og teknikk; *kunnskap innenfor fagområdet (A)*, *erfaringsbasert og praktisk kunnskap (B)* og *miljøbevisste barn (C)*.

I kategori C – E tar jeg for meg *andre typer* utbytte jeg har funnet gjennom analysering av intervjuene. De kategoriene jeg har kommet frem til her er *sosial kompetanse (C)*, *motivasjon og mestring (D)* og *trygghet (E)*.

4.1 Kunnskap fagområdet natur, miljø og teknikk (A)

Her vil jeg presentere resultatene knyttet til forskningsspørsmålet: *Hva erfarer informantene om barns utbytte i fagområdet natur, miljø og teknikk?*

Resultatene har jeg valgt å presentere under følgende to punkter:

- ♦ Fra jord til bord
- ♦ Miljøbevisste barn

4.1.1 Fra jord til bord

Pedagogisk leder fortalte at de har «fra jord til bord» som mål og slagord. Gjennom fjøsstell og såing/ høsting får barna i barnehagen følge flere prosesser hvor de ser hvor maten kommer fra og hva som skjer frem til at den kommer i butikken:

«Barna får være med hele veien. De får for eksempel være med å så frø, vanne og følge med på at frøene spirer og at de blir til grønnsaks- planter som vi kan bruke i maten vi lager» (pedagogisk leder).

«Barna får være med på lamming. Gjennom året får barna være med å gi dem mat og følge dem på fjellet – og ta dem ned igjen. Vi ønsker å være med på slakting, men det har ikke vært en mulighet ennå... men vi har pratet med slakteren om hva som skjer og hva kjøttet blir til... så barna lærer at det ikke er Rema 1000 som står for at maten kommer på bordet. Gjennom dette prosjektet lærer barna at vi ikke har dyr for at det bare er kosedyr, men for at det faktisk er mat»(pedagogisk leder).

«... i tillegg så er vi på gåsejakt og har vært med og flådd elg. Jo, også har vi vært med på mølla og sett hva som skjer med kornet. Der fikk barna se hva som ble til kufôr og hva som ble til oss mennesker. Også fikk vi smake på kufôr» (pedagogisk leder).

Gårddriver (IPT) forteller at de ikke har hatt noe spesielt fokus på dette området, men mener at dette er et viktig område som barn absolutt bør gjøres kjent med.

«Vi har ikke hatt noe spesielt fokus på «fra jord til bord» nei... men barna har fått vært med på å plukke bær, epler og pærer... men det er viktig at man lærer om hva som er mat og hvor den faktisk kommer fra.»(Gårddriver IPT).

Resultatene viser at barna får være med på mange ulike prosesser innenfor satsningsområde «fra jord til bord». Barna lærer som pedagogisk leder sa i intervjuet: «Itjå kjæm tå sæ sjø!». Barna får være med å se hele prosessen fra lammet blir født og til det blir hentet av slakteren og til kjøttet kommer i butikken. Ved å følge prosessene innenfor «fra jord til bord» utvikler barna kunnskap om dyr, planter, landskap, årstider og vær. Ut ifra resultatene å tolke utvikler barna en forståelse om den gjensidige avhengigheten mellom mennesker og dyr og betydningen for matproduksjon.

4.1.2 Miljøbevisste barn

I gårdsbarnehagen arbeider de målrettet mot at barn skal lære å ta vare på omgivelsene. Barna får mye ansvar for å stelle og passe på at dyrene har det bra. Gjennom disse aktivitetene erfarer pedagogisk leder at barna viser hensyn og omsorg for det rundt seg, også naturen.

«Dette ser jeg daglig der barna viser interesse for å ta vare på dyrene. Det gjelder også miljøet rundt. De plukker søppel hvis de ser det»(pedagogisk leder).

«Ved å bruke GSPR lærer barna å se løpet og forstå livssyklusen. De blir kjent med dyr og natur og forstår viktigheten samspillet»(pedagogisk leder).

«Vi har et tilbud hvor barna får være med på turer i nærmiljøet, hvor barna får være med på turer i utmarka... så den viktige delen har vært å skape en tilknytting til naturen» (Gårddriver IPT).

Både barnehagen og «inn på tunet»- gården legger stor vekt på at barn skal få gode opplevelser i det *naturlige*. De hadde like meninger om at det var viktig at barna skulle få større kontakt med natur og miljø og ikke minst det å lære seg å ta vare på det i rundt dem. Ut i fra sitatene å tolke, viser barna evnen til å ta vare på omgivelsene. Gjennom omsorg og gode opplevelser i natur, blir barna kjent med naturen og blir bevisst på miljøet i rundt.

Kort oppsummert kan vi si at barna har et naturfaglig utbytte. I resultatene kommer det frem at:

- ♦ Barna får innsikt og kunnskap om dyr og vekster, og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon.
- ♦ Gjennom fôring og stell av dyr og «fra jord til bord» lærer barna å ta vare på naturen.
- ♦ Barna får en begynnende forståelse om den gjensidige avhengigheten mellom dyr og mennesker.

4.2 Erfaringsbasert og praktisk kunnskap (B)

Resultatene viser at barna i stor grad tilegner seg kunnskapen gjennom erfaringsbasert opplevelser. Begge informantene synliggjør hvor viktig erfaringsbasert læring er for barnas utvikling.

«Erfaringsbasert læring har stor betydning. Barna deltar mer og gir mer av seg selv. De engasjerer seg mer og dette gjør at de utvikler seg mer»(Pedagogisk leder).

«Vi er opptatte av at barna skal få være med på hele prosessen. De er med på å stelle, gir mat og gir vann til dyrene. Barna får egne fjøsdresser. Vi leker jo ikke bønder!» (Pedagogisk leder).

Kort oppsummert viser det seg at barna lærer mye gjennom aktivitet og førstehåndserfaringer gjennom GSPR. Barna viser mye engasjement og glede, samt at de byr mer på seg selv.

4.3 Sosial utvikling (C)

«Vi har ei jente (5 år) på barnehagen. Hun har venner og har noen å leke med, men jeg ser at hun synes det er vanskelig, spesielt med den sosiale biten... Men så kommer hun inn i fjøset sammen med dyrene og hun er knallgod med dyra – hun har kjempeomsorg og er ikke redd for noen ting! Det er et eller annet som skjer når hun kommer inn der – hun blir roligere og det blir lettere å prate med henne» (pedagogisk leder).

Dette handler altså om ei jente som har sosiale vansker. Det er tydelig at fjøset og dyrene gir henne en form for ro og trygghet, noe som gjør det enklere for henne å kommunisere og være med andre.

«Jeg ser jo noen som har utfordringer som går på det sosiale... de får prøvd seg veldig – det å bruke dyra, det å sitte, holde og kose. Og hvis det kommer noen flere (barn eller voksne) i nærheten så skjer det noe – dyrene gir trygghet og barna får trent mer på samhandling – det å kunne snakke med andre og det å ha en felles sosial arena er jo kjempeviktig!» (pedagogisk leder).

Pedagogisk leder erfarer at dyr har en stor betydning for barnas sosiale læring og at det også har en kognitiv effekt, på det viset at det gir barna ro og trygghet.

«Når barna er med og gir mat og steller med dyra, så lærer de å vise omsorg og utvikler empati... ser jo spesielt dette med katten vi har og... dette er en personlig påstand, men relasjonen mellom barn og dyr... den er uvurderlig!» (gårddriver, inn på tunet).

Gårddriver (IPT) erfarer at barna lærer omsorg og utvikler empati gjennom fôring og stell av dyr. Hun har også en mening om at relasjonen mellom barn og dyr er uvurderlig.

I resultatene ser vi at bruk av dyr synes å ha en innvirkning på barns sosiale læring og utvikling. Dette gjelder både trygghet, omsorg, empati, samspill og samhandling.

4.4 Mestring, motivasjon og glede (D)

Begge informantene erfarer at det å bruke gårdsaktiviteter gir barna motivasjon, glede og mestringsfølelse:

«Aktivitene på gården er lystbetont og koselig. Når vi legger til rette for aktiviteter på deres nivå, gir dette barna en følelse av å lykkes. Dette gjør at barna får bedre selvtillit og øker motivasjon»(pedagogisk leder).

«I fjøset får barna mye ansvar hvor de får prøvd seg mye, både på samspill, samhandling, samarbeid, og her opplever de mestringsfølelse»(pedagogisk leder).

«Jeg har opplevd at barna følte mye glede og mestring. Det er ikke alle barna som er like tøffe og trygge rundt dyr. Men etter en del tilvenning, så mestret de nye ting og på denne måten opplevde de mestringsfølelse og glede» (Gårddriver IPT).

«Barna lever seg inn og leker det som skjer på gården. Dersom det pløyes på åkeren så pløyes det også i sandkassen. Samme er det hvis sauene skal samles og hentes ned fra fjellet, da samles det sauer i leken også» (pedagogisk leder).

Dette kan tolkes som at barna opplever disse aktivitetene som interessant og morsomt. Barna opplever lykke eller en form for mestring, som igjen resulterer i en indre motivasjon og glede. Det å mestre synes å øke barnas selvtillit. Barnas glede av oppgavene og aktivitetene kan i følge pedagogisk leder, gjenspeiles i barnas lek på gården. Det at gårdsaktivitetene blir med inn i barnas lek, kan også tyde på at disse aktivitetene er lystbetont og indre motivert.

Gjennom aktiviteter på gården får barna utfordret seg på mange områder. Når barna lykkes i ulike oppgaver, opplever de glede og mestring, som igjen gjør at barna får motivasjon til å søke nye oppgaver og utfordringer. Vi kan oppsummere med at:

- ♦ Barn opplever mestring, motivasjon og glede gjennom varierte gårdsaktiviteter.
- ♦ Barna opplever aktivitetene som lystbetont, tyder på indre motivasjon

4.5 Trygghet (E)

«Bruk av dyr har absolutt en psykisk verdi. Det ser vi jo. Det henger jo litt sammen med den mestringsfølelse og når noen kommer i nærheten – den roa og tryggheten som dyrene gir» (pedagogisk leder).

«Vi bruker gården og dyrene mye og bevisst, for å trygg-gjøre. Jeg har erfart at flere barn blir roligere av å stryke og holde dyrene» (pedagogisk leder).

«I en periode hadde jeg et tett samarbeid med krisesentret. Gården som arena var så bra med tanke på at den er så skjermet. En trygg og god arena for barn og unge. Barn som ellers var utrygge, som hadde stor bagasje... det virket som de fikk utløp av å være på gården» (Inn på tunet).

«Var i befatning med barn med spesielle behov. Det var tilknytningsskader, barn som var utsatt for vold osv... Vi opplevde at vi kunne nå frem i det med dyr, på en annen måte enn det mennesker kan gjøre. Det var en slags ventil for de som hadde det vanskelig»(inn på tunet).

«Vi har ei jente (5 år) på barnehagen. Hun har venner og har noen å leke med, men jeg ser at hun synes det er vanskelig, spesielt med den sosiale biten... Men så kommer hun inn i fjøset sammen med dyrene og hun er knallgod med dyra – hun har kjempeomsorg og er ikke redd for noen ting! Det er et eller annet som skjer når hun kommer inn der – hun blir roligere og det blir lettere å prate med henne» (pedagogisk leder).

Dette er et godt eksempel hvor det tydelig kommer frem at fjøset og dyrene trygg-gjør jenta.

Ut i fra resultatene å tolke erfarer både pedagogisk leder og gårdsdrifter at gården er en trygg arena for barn og unge. Det kommer også frem at dyr kan ha en positiv effekt på barn.

Eksemplene som kommer frem viser at omgang med dyr kan gi trygghet, og kan synes å være en trygg sosial arena for enkelte barn. På denne måten får barna trent på samhandling – det å kunne snakke og være sammen med andre barn og voksne. Vi kan oppsummere med at:

- ♦ Barn opplever trygghet når de er i fjøset og får delta i ulike gårdsaktiviteter.
- ♦ Ved omgang med dyr viser enkeltbarn at de blir tryggere.

5. Drøfting

I denne studien har jeg forsøkt å finne ut noe om hvilke utbytter barn har knyttet til GSPR. Gjennom intervjuene har jeg funnet flere utbytter som enkeltbarn og gruppa som helhet har. Studien viser at barn har både et naturfaglig og en rekke andre utbytter i en barnehagehverdag hvor gården blir brukt som en pedagogisk ressurs.

5.1 Hvilket naturfaglig utbytte har barna?

I kategori A presenteres de naturfaglige utbyttene barna har, som er knyttet til fagområdet «natur, miljø og teknikk». Resultatene viser at GSPR gir barna muligheter til naturfaglig læring og utvikling. Resultatene i kategori A (kunnskap knyttet til fagområdet) viser at bruk av GSPR i barnehagen gir barna et læringsutbytte i forhold til det å lære om dyrenes og plantenes gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon. I gårdsbarnehagen får barna delta i varierte aktiviteter gjennom satsningsområdene fôring og stell av dyr og «fra jord til bord».

«Barna får være med på lamming. Gjennom året får barna være med å gi dem mat og følge dem på fjellet – og ta dem ned igjen. Vi ønsker å være med på slakting, men det har ikke vært en mulighet ennå... men vi har pratet med slakteren om hva som skjer og hva kjøttet blir til... så barna lærer at det ikke er Rema 1000 som står for at maten kommer på bordet. Gjennom dette prosjektet lærer barna at vi ikke har dyr for at det bare er kos, men for at det faktisk er mat»(pedagogisk leder).

Dette er et av flere eksempler på prosesser barna får delta i. Ved å få ansvar og delta i praktiske gjøremål får barna større kunnskap og kompetanse om prosessen fra «jord til bord» samt forståelse for samspillet i naturen. Ved å følge bondens oppgaver og gjøremål erfarer informantene at barna også utvikler forståelse for landskap, årstider og vær, som også er et mål under fagområdet «natur, miljø og teknikk». Resultatene under kategori A (4.1.2 Det miljøbevisste barn) viser også at barna viser omsorg, tar vare på naturen og omgivelsene. Undersøkelsen viser derfor at barn med en barnehagehverdag med GSPR tilegner seg kunnskap, verdier og gode holdninger som bidrar til miljøbevissthet. Dette innebærer at barna viser kjærlighet til naturen, har forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesker og naturen. Skaper vi miljøbevisste barn er det også store muligheter for at barna får en større forståelse for betydningen av bærekraftig utvikling. I rammeplanen er det et mål at barna skal få en begynnende forståelse for betydningen av bærekraftig utvikling. Å få forståelse for bærekraftig innebærer å ha økologisk kompetanse. Intervjuene viser at barna viser omsorg for dyr, planter og omgivelsene kan forstås som at barna har en viss kunnskap om natur, naturprosesser og samspillet i naturen. Vi kan si at barna utvikler det Orr (1992) betegner som økologisk kompetanse. Økologisk kompetanse knyttes til kunnskap om bærekraftig utvikling (Jordet, 2010). Resultatene viser at barna i barnehagen i en viss grad begynner å utfylle de tre komponentene som Orr (1992) legger i økologisk kompetanse. At barna Pedagogisk leder forteller blant annet at når barna tar initiativ til å rydde søppel hvis de ser dette. Denne kan tolkes som at barna har en forståelse for at menneskelige handlinger kan ha positive og negative konsekvenser for miljøet. Gjennom GSPR får barna delta i varierte og meningsfulle aktiviteter med det *naturlige*. Dette kan knyttes opp mot Jordets (2010) teori om at økologisk kompetanse utvikles over tid og gjennom bruk av varierte arbeidsmåter og læringsarenaer.

Kort oppsummert ser vi at prosjektet «fra jord til bord» gir mye læring og kunnskap om dyr, planter og natur. Barna ser sammenhenger og det nødvendige samspillet i naturen. I følge resultatene utvikler barna økologisk kompetanse, får forståelse for bærekraftig utvikling og barn ser ut til å bli mer miljøbevisst.

5.2 Erfaringsbasert og praktisk kunnskap

I kategori B (erfaringsbasert og praktisk kunnskap) kommer det tydelig frem at barna tilegner seg naturfaglige kunnskaper gjennom erfaringer, praktiske oppgaver og gjøremål. Gjennom ulike aktiviteter innenfor GSPR tilegner barna seg naturfaglige kunnskaper som kan knyttes til fagområdet «natur, miljø og teknikk». Begge informantene synliggjør i intervjuene at erfaringsbasert læring har en stor betydning for barnas utvikling:

«Erfaringsbasert læring har stor betydning. Barna deltar mer og gir mer av seg selv. De engasjerer seg mer og dette gjør at de utvikler seg mer»(Pedagogisk leder).

«Vi er opptatte av at barna skal få være med på hele prosessen. De er med på å stelle, gir mat og gir vann til dyrene. Barna får egne fjøsdresser. Vi leker jo ikke bønder!» (Pedagogisk leder).

I undersøkelsen ser vi at barnas kunnskap et utbytte av handling. Her vil jeg støtte meg til Dewey og Rousseau teorier som vektlegger førstehåndserfaringer sterkt. Et viktig poeng er at barna skal få oppleve det «naturlige» og ikke lære gjennom bøker og bilder. Dewey og Rousseau mener at læring skjer gjennom handling. Dewey er kanskje mest kjent for begrepet «learning by doing». Han hadde et stort fokus på aktivitet. Rousseau på sin side mente i tillegg at barna erfarer omverdenen ved bruk av sansene, og at barna på denne måten utvikler fornuft og moral. En undrende holdning og læring gjennom erfaring er sentralt i gårdsbarnehagen og «inn på tunet» - gården. Barna får bruke sansene, løser oppgaver og får delta i meningsfulle aktiviteter som resulterer i flere viktige utbytter.

5.3 Hvilke andre typer utbytte har barna?

Resultatene gjort i undersøkelsen viser at barn har en rekke andre utbytter gjennom GSPR. Informantene erfarer at barna utvikler seg sosialt, samt at de opplever glede, motivasjon og mestring og trygghet.

5.3.1 Trygghet og sosial utvikling

I resultatkapitlet har jeg fordelt sosial utvikling og trygghet i hver sin kategori. I dette kapitlet velger jeg å omhandle disse to sammen, da jeg ser at disse utbyttene påvirker hverandre.

Resultatene i kategori C (sosial utvikling) viser at barn har et sosialt utbytte av å være på gården. Den sosiale læringen skjer i samspill med andre barn og voksne. I følge Frønes (2006) utgjør andre barn en unik sosialiseringsarena og er særlig viktig for de kommunikative og sosiale utviklingen.

I undersøkelsen har jeg gjort noen interessante funn. I kategori C (sosial utvikling) beskriver pedagogisk leder ei jente på 5 år som synes det er vanskelig å samhandle med andre barn og voksne. Det interessante er at når hun kommer inn i fjøset, så blir hun rolig og pedagogisk leder erfarer at barn og voksne i større grad kan kommunisere med henne. Dette kan tolkes som at fjøset og dyrene trygg-gjør henne og at det på denne måten blir enklere å forholde seg til andre barn og voksne. Dette kan knyttes til den tidligere forskningen hvor det nettopp kommer frem at fysisk kontakt med dyr gir barna trygghet. I intervjuene kommer det også frem flere eksempler hvor informantene beskriver barn som opplever gården som en trygg arena. Gårddriver ved «inn på tunet» - gården beskriver barn som på grunn av ulike årsaker føler seg utrygg, finner trygghet gjennom gårdsaktivitetene:

«Jeg ser jo noen som har utfordringer som går på det sosiale... de får prøvd seg veldig – det å bruke dyra, det å sitte, holde og kose. Og hvis det kommer noen flere (barn og voksne) i nærheten så skjer det noe – dyrene gir trygghet og barna får trent mer på samhandling – det å kunne snakke med andre og det å ha en felles sosial arena er jo kjempeviktig!» (pedagogisk leder).

I tidligere forskning er det kommet frem en rekke andre utbytter barn får gjennom omgang med dyr, som jeg kan identifisere i resultatene jeg har kommet frem til i kategori C (sosial læring og utvikling). I forskning er det vist at barn utvikler omsorg og empati i omgang med dyr. Inn på tunet- driver erfarer at barna lærer å vise omsorg og utvikler empati gjennom fôring og stell med dyr. Det å vise omsorg for dyr kan ha en overføringsverdi til å vise omsorg og empati ovenfor andre barn. I studien kommer det også frem at barna utvikler evnen til å vise empati, samarbeide og samhandle med andre barn og voksne: *«Barna får være med og gi mat, kose og stelle med dyra. Da lærer de å vise omsorg og utvikler empati.» (gårddriver, inn på tunet).*

I rammeplanen står det at: *«Tidlige erfaringer med jevnaldrende har stor betydning for barns samspillsferdigheter og gjør barnehagen til en viktig arena for sosial utvikling, læring og evaluering av vennskap.»* (Rammeplan for barnehagers innhold og oppgaver, 2011, s. 34) Pedagogisk leder forteller i intervjuene at hun erfarer at gården er en viktig sosial arena for barna: *«I fjøset får barna mye ansvar hvor de får prøvd seg mye, både på samspill,*

samhandling, samarbeid, og her opplever de mestringsfølelse»(pedagogisk leder). Her får barna ta del i oppgaver og aktiviteter som er med å utvikle barnas sosiale kompetanse, både i forhold til samspill, samhandling og samarbeid. Pedagogisk leder og gårddriver beskriver gården og fjøset som en trygg sosial arena.

«... dyrene gir trygghet og barna får trent mer på samhandling – det å kunne snakke med andre og det å ha en felles sosial arena er jo kjempeviktig!» (pedagogisk leder).

En trygg, sosial arena er viktig for at barna skal lære. Vygotsky's sosiokulturelle teori bygger nettopp på dette. Han mener at læring skjer gjennom sosial deltakelse i praksis.

Dette kan relateres til Vygotsky's sosiokulturelle læringssyn. Denne teorien bygger på en antakelse om at læring skjer gjennom språk og deltakelse i sosial praksis. Språk og samspill med andre blir vektlagt som en viktig faktor i sosiokulturell læringsteori. Læringen skjer i samspill med andre, og barnets kunnskaper, ideer, holdninger og verdier utvikler seg i interaksjon med andre (Imsen, 2005:265, Lyngsnes og Rismark 2007:61). Pedagogisk leder sier også at det skjer *noe* når denne jenta kommer inn i fjøset sammen med dyrene. Det kan være en mulighet at disse dyrene fungerer som «kamerater» for denne jenta. Dyr kan ikke prate og har ikke noen krav eller forventninger til deg (Vedum et. al, s. 94). Det kan tenkes at dette gjør dyrene til gode «kamerater» for jenta. Her vil jeg støtte meg til James Bossard (1944) som beskriver dyr som en viktig rolle som kan være en god kamerat og fremme sosial atferd. Trygghet beskrives som selve grunnlaget for lek, læring og utvikling (Trygge barn, 2014). Vi ser at når barna er på en trygg arena som de håndterer, så opplever barna lykke, mestringsfølelse og motivasjon.

5.3.2 Mestring, motivasjon og glede

Resultatene i kategori D (mestring, motivasjon og glede) viser at informantene erfarer at barn opplever mye glede av å være på gården og delta i ulike aktiviteter i GSPR. Gårdsbarnehager legger til rette for andre muligheter for utfoldelse enn en ordinær barnehage gjør. På en gård får barna muligheten til å delta i aktiviteter som er mer koblet opp mot det naturlige. Dyr og fjøs er noe flere barn synes er spennende i følge informantene. Pedagogisk leder erfarer at barna trives godt i fjøset og at aktivitetene barna gjør er lystbetont. Enklere sagt er aktiviteten indre motivert og barnet opplever glede. Når indre motivasjon og glede kombineres kan det gi en opplevelse av flyt. «Flow» - teorien beskriver en altoppslukende motivasjon som gjør aktiviteten lystbetont, som en lek. Som vi vet er det jo nettopp på denne måten barna lærer best. I følge Wormnes og Manger (2005) er motivasjon en nødvendig faktor for å kunne lære.

Det er sammenheng mellom utfordringene som de ulike gårdsaktivitetene gir og ferdighetene til barna.

«Aktivitetene på gården er lystbetont og koselig. Når vi legger til rette for aktiviteter på deres nivå, gir dette barna en følelse av å lykkes. Dette gjør at barna får bedre selvtillit og øker motivasjon»(pedagogisk leder).

Pedagogisk leder er bevisst på måten de bruker gårdsaktivitetene for at barna skal få lystbetonte opplevelser, og på denne måten havner barnets læring og utvikling i en flytsone, som oppleves lystbetont. En ideell situasjon er når utfordringene barna får er tilrettelagt etter ferdigheter og kompetanse. Først da kan barna oppleve «flyt» som er en viktig faktor for at barnet skal kunne lære, og utvikle seg. Pedagogisk leder erfarer at barna opplever aktivitetene lystbetont og koselig og at dette gjør at barna utvikler bedre selvtillit og øker motivasjon.

«Jeg har opplevd at barna følte mye glede og mestring. Det er ikke alle barna som er like tøffe og trygge rundt dyr. Men etter en del tilvenning, så mestret de nye ting og på denne måten opplevde de mestringsfølelse og glede» (Gårddriver, inn på tunet).

Dette er et av flere eksempler fra intervjuene hvor det kommer frem at barna opplever mestringsfølelse gjennom varierte aktiviteter. Barna opplever mestring i forhold til det sosiale og mestring i forhold til det mestre nye oppgaver. Barnets følelse av mestring i hverdagen er en viktig faktor for barnets lærelyst. Det er et genuint menneskelig behov å ville mestre (Wormnes & Manger, 2005, s. 17) og det er derfor viktig at barnehagepersonalet legger til rette for at alle barn kan oppleve mestring i hverdagen. Mange framhever mestring som en nøkkelopplevelse knyttet til alternative læringsarenaer (Berget og Braastad 2008, Nergård og Verstad 2004a). I følge informantene får barna utfordringer og får prøvd seg på ulike områder. Når barna lykkes i disse oppgavene og aktivitetene, så opplever barna mestring. Denne mestringsfølelsen gir mye glede og gode opplevelser. Barnets følelse av mestring i hverdagen er en viktig faktor for barnets lærelyst.

6. Konklusjon

Undersøkelsen viser at GSPR i barnehagen gir store lærings- og utviklingsmuligheter for barna. Gårdsbarnehagen gir et mangfold av utbytter. Ut i fra resultatene ser vi at en slik barnehagehverdag er med på å gi barna både *naturfaglige* og *andre utbytter*. Gjennom meningsfylte aktiviteter gjennom fôring, stell og omgang av dyr og «fra jord til bord» viser resultatene at barna lærer om dyr, planter, samspillet i naturen og den gjensidige avhengigheten mellom mennesker og dyr og betydningen av matproduksjon. Ut ifra resultatene å tolke så utvikler barna gradvis økologisk kompetanse og begynner å få en forståelse for bærekraftig utvikling. Dette viser at barna har oppnådd de fire «kunnskapsmålene» innenfor fagområdet «natur, miljø og teknikk». Ved å bruke gården aktivt i den daglige virksomheten får barna se sammenhengen mellom teori og praksis.

Barns utbytte gjennom fôring, stell og omgang med dyr er svært interessante. Gjennom omgang med dyr opplever barn trygghet og glede. Dette er viktige faktorer for at barnet skal tørre å utfolde seg. Undersøkelsen viser også at barn har en rekke andre utbytter ved bruk av gården som pedagogisk ressurs. Bruk av GSPR i hverdagen bidrar til sosial utvikling, mestring, glede og motivasjon. Disse faktorene ser ut til å ha stor innvirkning på hverandre og legger et grunnlag for barns læring og utvikling. Resultatene viser at barn i stor grad opplever glede gjennom praktiske oppgaver. Barna synes å vise større engasjement og by mer på seg selv gjennom erfaringsbasert læring. Informantene erfarer at barna opplever lystbetont.

Som helhet viser resultatene at gården er en viktig læringsarena med et stort potensiale gjennom GSPR. I videre forskning kan det være interessant å se på flere andre problemstillinger: *Hva vil vi oppnå ved å bruke GSPR? Hvilke faglige utbytter kan barn ha gjennom GSPR? Hvordan legge til rette for best mulig læring i et tilbud med GSPR?*

Jeg mener gårdsbarnehager kan gi et unikt tilbud til barn, som ikke kan sammenlignes med den ordinære barnehagen. Jeg håper denne oppgaven kan være et bidrag til å vekke interessen for forskning på dette området. Gården er en gullgruve, som gir store muligheter for lærerike opplevelser!

7. Litteraturliste

Bergsland, M.D., & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanning*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Dalland, O.(2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal

Edlev, L. T. 2007. *Natur og miljø i pædagogisk arbejde 2. utg.* København: Munksgaard Danmark

Falk, J.H. & Dierking, L.D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. Walnut Creek: Alta Mira Press.

FNs verdenskommisjon for miljø og utviklingsrapport *Vår felles framtid (1987)*. Hentet fra: <http://www.fn.no/Tema/Baerekraftig-utvikling/Hva-er-baerekraftig-utvikling>

Frønes, I. (2006): *De likeverdige: om sosialisering og de jevnaldrendes betydning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Frøyland, M.(2010a): *Mange erfaringer i mange rom*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Garbarino, J. (1985). *Adolecent development: An ecological perspective*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill.

Gotvassli, K.-Å. (2013): *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Illeris, K. (2000) : *Læring. I: Illeris, K. (red.): Tekster om læring*. Fredriksberg: Roskilde Universitetsforlag

Imsen, Gunn (2005): *Elevens verden. Innføring i pedagogisk psykologi*.Oslo: Universitetsforlaget.

Johannesen, A., Tufte, P.A. og Christoffersen, L.(2006). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.

Jordet, A.N. (2009, 16. september): *Uteskole. For mye aktivitet og for lite læring i norsk skole?* Hentet 13.5.2015 fra:

http://www.naturesekken.no/c1188058/artikkel/vis.html?tid=1247277&within_tid=1212684

Jordet, A.N. (2010): *Klasserommet utenfor – Tilpasset undervisning i et utvidet læringsrom*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Kunnskapsdepartementet (2011) "*Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*". Oslo: Kunnskapsdepartementet

Lie, S., Vedum, T.V. & Dullerud, O.. (2011). *Natur-, friluft- og gårdsbarnehager. Hva kjennetegner disse? Hva betyr de for barnas utvikling?* (Rapport 8/2011). Hentet fra: http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/133974/rapp08_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Orr, D. (1992): *Ecological literacy: education and the transition to a postmodern world*. Albany: State of New York Press

Szczepanski, A. (2013). Platsens betydelse för lärande och undervisning- ett utomhuspedagogisk perspektiv. I *NorDina*, 1/2013, s.3-17. Hentet 27.5.2015 fra <https://www.journals.uio.no/index.php/nordina/article/view/623/630>

St. meld. Nr. 16 (2006-2007). (2006). *... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/a48dfbadb0bb492a8fb91de475b44c41/no/pdfs/stm200620070016000dddpdfs.pdf>

Thaagard, T.(2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: fagbokforlaget

Trygge barn. Trygghet i barnehagen.(2014). *Barnehagenett*. Hentet fra: http://www.barnehagenett.no/public/wp-content/uploads/2014/01/trygge_barn1.pdf

Utdanningsdirektoratet (2014). Barn og ansatte i barnehager 2014. *Pedagogisk profil*. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Hentet 14.5.2015, fra: <http://www.udir.no/Barnehage/Statistikk-og-forskning/Statistikk/Barn-og-ansatte-i-barnehager/Pedagogisk-profil/>

Vaage, S. (2001). Perspektivtaking, rekonstruksjon av erfaring og kreative læreprosesser: Georg Herbert Mead og John Dewey om læring. I Dysthe. O (red). *Dialog, samspel og læring*. Oslo: Abtakt forlag.

Vedeler, L.(2007). *Sosial mestring i barnegrupper*. Oslo: Universitetsforlaget

Vedum, T.V., Dullerud, O., & Ødegaard, T.(2005). *Natur og gårdsbarnehagen*. Hamar: Fagbokforlaget.

Wormnes, B., & Manger, T.(2005). *Motivasjon og mestring. Veier til effektiv bruk av egne ressurser*. Bergen: Fagbokforlaget

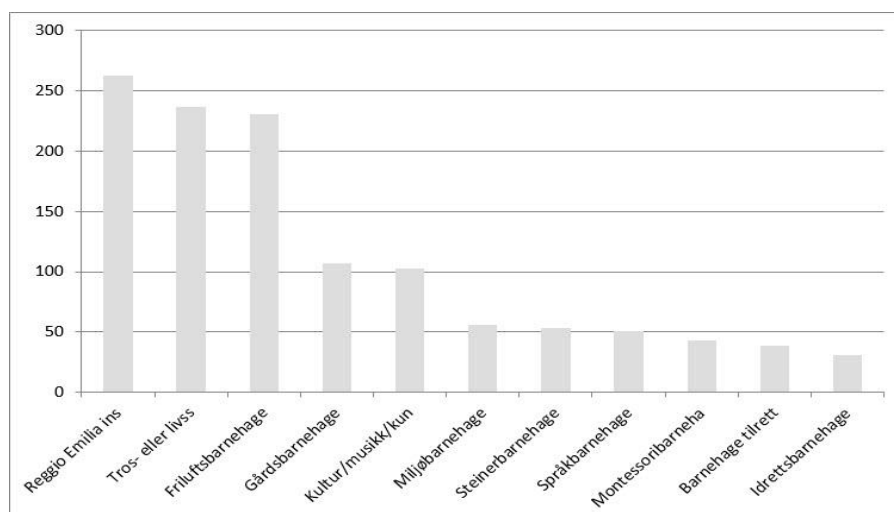
Öhman, M. (1996). *Empati gjennom lek og språk*. Oslo: Pedagogisk forum.

8. Vedlegg

Vedlegg 1. Intervjuguide:

1. Hvordan bruker dere gården i det pedagogiske arbeidet?
2. På hvilken måte får barna delta i gårdsarbeidet?
3. Hva er målet med å bruke gården på en slik måte?
4. Har dere hatt fokus på «fra jord til bord», hvorfor?
5. Hvilke aktiviteter får barna gjøre sammen med dyrene?
6. Hvilke erfaringer har du med å bruke dyr i det pedagogiske arbeidet?
7. Hvilken effekt mener du dyr har på barnas utvikling?
8. Hvilken betydning mener du dyr har for barns læring?
9. Motivasjon og mestring er viktig for barns læring. På hvilken måte gir gårdsaktivitetene motivasjon og mestring?

Vedlegg 2. Statistikk pedagogisk profil pr. 2014

(Utdanningsdirektoratet, 2014, s. 3)

Vedlegg 3. Flytsonmodellen

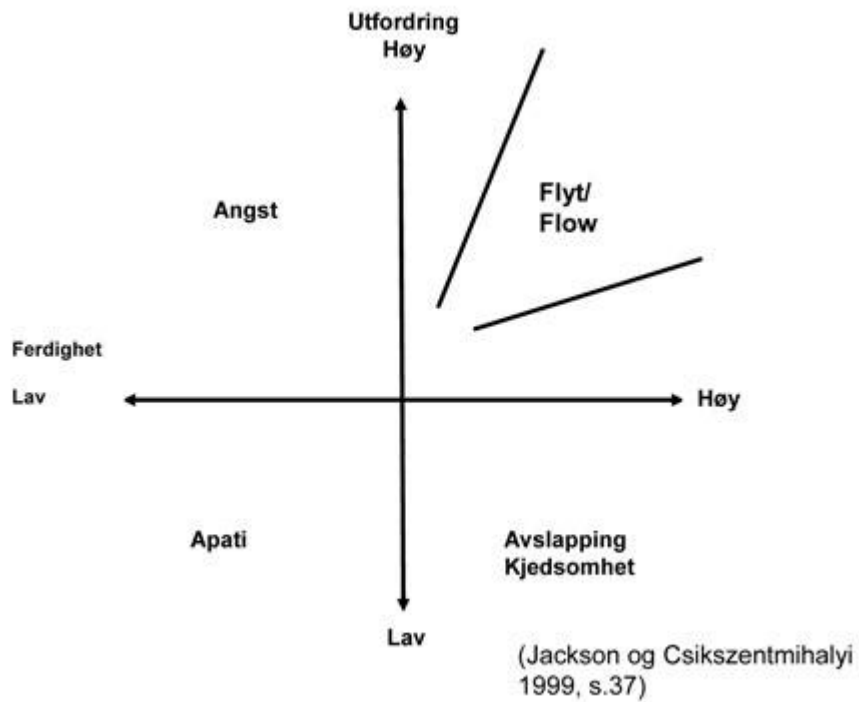

Fig 2: Modell av tilstanden for flyt. Sammenhengen mellom utfordringer